

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Воляк О.О., канд. техн. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний університет»*

Розвиток світової економіки в даний час обумовлено дією глобалізаційних та інтеграційних процесів, основною метою яких є зростання ефективності виробництва всередині кожної країни-учасниці об'єднання і створення оптимальної структури їх національної економіки. В умовах таких перетворень відбуваються принципові зміни в системі управління підприємств і організацій. Наслідком таких змін стають нові підходи до якості управління вартістю.

Останнім часом серед економістів все більшої популярності набуває ідея перетворення з метою впровадження у себе системи управління, орієнтованої на вартість бізнесу. При проведенні реструктуризації практично всі ініціатори заявляють про максимізацію вартості компанії як головної мети.

Компаніям, що бажають впровадити у себе систему управління вартістю можна запропонувати кілька методів в залежності від існуючого стану бізнесу. В українській практиці найбільш поширене вузьке уявлення про управління вартістю, яке зводиться до її оцінки. У розвинених ринкових економіках існує системне уявлення про управління вартістю, що носить масштабний характер і охоплює стратегію, фінанси, організаційну структуру і бізнес-процеси. З огляду на те, що українським підприємствам і корпораціям доводиться все тісніше інтегруватися в світову економічну систему, очевидно, що підхід до управління вартістю повинен відповідати світовому рівню. Для цього

необхідно розглядати перехід до управління вартістю не як одноразовий проект, а як довгостроковий процес перетворень. При цьому багато українських бізнес-систем ще не пристосовані до впровадження вартісного управління.

Таким чином, особливу важливість і практичну значимість набуває реструктуризація цих бізнес-систем, орієнтована на вартість і впровадження вартісної системи управління [1].

Одним з ефективних методів вартісної системи управління підприємства є метод функціонально-вартісного аналізу (ФВА). Функціонально-вартісний аналіз – це метод системного дослідження функцій об'єкта (виробу, процесу, структури), спрямований на мінімізацію витрат у сферах проектування, виробництва і експлуатації об'єкта при збереженні (підвищенні) його якості та корисності [2]. Оцінка виконується як для функцій, що збільшують вартість послуги або продукту, так і з урахуванням додаткових функцій, які цієї цінності не змінюють.

Традиційні методи обчислюють витрати на деякий вид діяльності лише за категоріями витрат. ФВА показує вартість виконання всіх етапів процесу. ФВА досліджує всі можливі функції з метою найбільш точно визначити витрати на надані послуги, а також забезпечити можливість модернізації процесів і підвищення продуктивності праці.

Традиційні системи обліку витрат орієнтуються на кінцевий продукт. Всі витрати приписуються виробу, так як вважається, що на виготовлення кожного елемента продукції споживається певна кількість ресурсів, пропорційно обсягу виробництва. Тому в якості джерел витрат для розрахунку накладних витрат використовуються кількісні параметри продукту (робочий час, машинні часи, вартість матеріалів і т.д.). Однак кількісні показники не дозволяють врахувати різноманітність продукції за розміром і складні-

стю виготовлення. Крім того, вони не виявляють пряму залежність між рівнями витрат і обсягом продукції і мають два самих суттєвих недоліки [4]:

- неможливість досить точно передати витрати виробництва окремого продукту;

- неможливість забезпечити зворотний зв'язок – інформацію для менеджерів, необхідну для оперативного управління.

В результаті менеджери компаній, що продають різні види виробів, приймають важливі рішення, що стосуються установки цін, поєднання продуктів і технології виробництва, на основі неточної інформації про витрати.

Метод ФВА використовує інший підхід. Тут спочатку визначаються витрати на виконання окремих функцій, а потім, в залежності від ступеня впливу різних функцій на виготовлення конкретного виробу, ці витрати співвідносяться з виробництвом всієї продукції. Тому, при обчисленні накладних витрат в якості джерел витрат враховуються і такі функціональні параметри, як час налаштування обладнання, кількість конструкторських змін, число процесів обробки і т.д.

Отже, чим більше буде функціональних параметрів, тим докладніше буде описано виробничий ланцюжок і, відповідно, точніше оцінено реальну вартість продукції.

Мета ФВА полягає в розвитку корисних функцій об'єкта при оптимальному співвідношенні між їх значимістю для споживача й витратами на їх здійснення.

Ціль ФВА в аналітичному вигляді має вигляд [5]:

$$З / ПС \Rightarrow \min \text{ або } ПС / З \Rightarrow \max,$$

де З – витрати на досягнення необхідних споживчих властивостей;

ПС – сукупність споживчих властивостей об'єкта.

Хотілося б відзначити, що в традиційних методах, призначених для оцінки запасів, відслідковуються тільки внутрішні виробничі витрати. Теорія ФВА відкидає даний підхід. Розрахунок вартості товару повинен враховувати всі функції – як пов'язані з підтримкою виробництва так і з доставкою товарів й послуг споживачеві (кінцевому користувачеві). Прикладом даних функцій є виробництво, розробка технології, логістика, розповсюдження продукції, сервісне обслуговування, інформаційна підтримка, фінансове адміністрування та загальне управління [3].

З точки зору управління складною системою мета, застосування методу ФВА зводиться до оцінки, аналізу та підвищення ефективності системи або за рахунок зниження витрат, або за рахунок підвищення значимості системи, або і того і іншого.

Висновки. Методологія ФВА постійно вдосконалюється і в даний час являє собою цілісну систему приватних методик дослідження. ФВА є невід'ємною частиною процесу управління собівартістю на багатьох українських підприємствах.

Перелік посилань:

1. Управление качеством / Ильенкова С. Ю. и др. ; под ред. С. Д. Ильенковой. Москва : ЮНИТИ, 2010. 207 с.
2. Моисеева Н. К., Карпунин М. Г. Основы теории и практики функционально-стоимостного анализа : учеб. пособ. М., 2012. 191 с.
3. Ивлев В., Попова Т. ВИП Анатех. Концепция контроллинга и функционально-стоимостной анализ. URL: <http://www.user.cityline.ru/~anatech>.
4. Функционально-стоимостной анализ. Подготовлено: по материалам зарубежных сайтов. URL: https://www.cfin.ru/management/controlling/iso_abc.shtml